

Türk Ceza Kanunu'nda Sigorta Dolandırıcılığının Suç Olarak Kabulünün Gerekip Gerekmediğı Sorunu

Yazarlar

Ahmet Ömer Bayraktar^{1*}

Mensubiyet

¹Hukuk Doktora Programı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 34755,

Türkiye

*Yazışma yapılacak kişi: obayraktar@yeditepe.edu.tr

Preprint

Özet

Sigorta kavramı; toplumsal ve iktisadi hayatta, hak ve özgürlüklerle yakından bağlı olan bir kavramdır; çünkü kişisel ve toplumsal hayatta bireysel ve genel güvenliği sağlayıcı en önemli unsurlardan biridir. Kişilerin ve toplumların hak ve özgürlüklerle, güvenceler içerisinde yaşamalarını sağlayan unsurlardan biri olan güvenlik, kişisel yaşayış kadar toplumsal yaşayışı da etkileyen, onun ilerlemesini sağlayan unsurlardan biridir. Kişisel güvenlik ve sosyal güvenlik şeklinde ikiye ayrılabilen güvenlikte, kişisel güvenliği gerçekleştiren kurumlara biz sigorta kurumu diyoruz. Sigorta kurumu; hastalıkların, doğal afetlerin, yangınların, kazaların doğurduğu zararları gidermekte, tamir etmektedir. Bugün insanın hayatta karşılaştığı pek çok zarar verici olayların yarattığı olumsuz sonuçların ortadan kaldırılmasında hep sigorta kurumlarının rolü bulunmaktadır.

Bireysel güvenliği sağlayıcı özel sigortaların yanında toplumun çalışma hayatında Sosyal Güvenlik Kurumu yer almaktadır. Çalışan milyonlarca insanın işsizlik, hastalık, yaşlılık gibi önemli olayların etkilerinin ortadan kaldırılması ya da hafifletilmesi sosyal sigorta kurumları ile sağlanmaktadır. Toplumun birlikte yaşaması açısından bu denli önemli olan sigorta kurumunun son araç olarak devreye giren ceza hukuku yaptırımları ile korunması da önem arz etmektedir. Bu noktada Türk Ceza Kanunu'nda dolandırıcılık suçunun nitelikli hali olarak düzenlenen sigorta dolandırıcılığının, toplum ve iktisadi hayata ilişkin taşıdığı önem sebebiyle, Kanun'da unsurları ayrı olarak belirtilen bir suç olarak düzenlenmesi gerekliliği de tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler

Ceza hukuku; dolandırıcılık; sigorta; sigorta dolandırıcılığı; sigortacılık kanunu.

GİRİŞ

Sigorta temelde özel hukuk kuralları ile düzenlenmiş bir ilişkidir. Temel düzenlemeler olan Sigortacılık Kanunu (SCK), Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, Türk Ticaret Kanunu (TTK) içinde yer alan çeşitli hükümler, bu ilişkiyi ayrıntıları ile ortaya koymaktadır. Bunun dışında yine özel hukuka giren birtakım kanunlar, yönetmelikler ve tüzükler; sigorta kavramını ve kurumlarını düzenlemektedirler. Dolayısıyla sigorta ilişkisinin ve sigortacılığın esasta özel hukuk ve kamu hukuku içerisinde yer aldığını söylemek gerekir.

Hukuk dallarındaki bu düzenlemeler kötüye kullanıldığında; sigorta ettiren kişi ve sigortacının hukuka aykırı kusurlu hareketleri gerçekleştiğinde özel hukuk yaptırımları söz konusu olsa bile, ceza hukuku yönünden de yaptırımlar ortaya çıkmaktadır.

Ceza hukuku düzenlemelerinden önce kamu hukukunun ve özel hukukun sigortaya ilişkin genel görünümü açıklamak gerekirse; karşımıza öncelikli olarak TTK hükümleri çıkmaktadır. Sigorta sözleşmesinin tanımı ilgili TTK'nın 1401. maddesinde yapılmaktadır. Madde'nin birinci fıkrası şu şekildedir; "Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir¹".

Sigorta sözleşmesinde taraflar birbirlerine karşı haklar edinirken aynı zamanda bir takım borç ve yükümlülükler altına girmektedirler. Bu hakların, borç ve yükümlülüklerin bilinip öğrenilmesi sözleşme öncesi dönemde gerçekleşmekte ve taraflar bu bilgiler doğrultusunda sağlıklı bir sigorta ilişkisi kurabilmektedir. Bu düzenlemeler TTK maddeleri aracılığıyla sigorta sözleşmesinin taraflarına aktarılmakta ve tarafların yükümlülükleri ortaya konulmaktadır. Bu düzenlemeler arasında sigortacının sigorta ettireni aydınlatma ve sigorta ettirenin sigortacıya karşı sözleşme konusu ile ilgili beyanda bulunma yükümlülükleri sayılabilir. Özellikle de sigorta ettirenin beyanda bulunma yükümlülüğü, sigortacının üstleneceği rizikoyu değerlendirip sigorta sözleşmesi yapma konusundaki iradesini belirlemesi açısından önem arz

---

¹ Sigorta sözleşmesi, mülga 6762 sayılı TTK'da 1263. maddede düzenlenmekteydi. Kender; sigorta sözleşmesinin tanımının kanunlarda yapılmasını hatalı bulmakta, sigorta sözleşmesinin taşıdığı ekonomik ve hukuki özellikler dolayısıyla kanunlarda yapılan tanımlamaların yanlış ve eksik olduğunu ifade etmektedir. KENDER, Rayegan; Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku, 9. Bası, Arıkan Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2008, s. 142.

etmektedir². Sigorta süreçlerinde beyan yükümlülüğüne ilişkin bir takım ihlal halleri ortaya çıkabilmektedir. Bu ihlaller; bildirim yapmamak, eksik veya yanlış bildirimde bulunmak şeklinde TTK'nın 1435. maddesinde açıklanmıştır³. Sigorta sözleşmelerinde hâkim olan ilkelerden bir tanesi de dürüstlük ilkesidir. Bu ilke Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 2. maddesinde bütün sözleşmelerde uyulması gereken temel bir ilke olarak ortaya konulduğu gibi bilhassa sigorta ettirenin beyanlarının doğruluğunu araştırma imkanının zor olduğu sigorta sözleşmelerinde daha önem arz etmektedir⁴. Bu noktada kusur kavramı da gündeme gelmektedir nitekim sigorta ettirenin; yanlış ya da eksik beyanda bulunma veya hiç beyanda bulunmama şeklinde, beyan yükümlülüğünün kasten ihlali ve ihmali suretiyle ihlali şeklinde durumları ortaya çıkmakta ve bu durumlarda da sigortacıya kusuru öğrendiği zamanla bağlantılı olarak birtakım haklar tanınmaktadır. Burada belirttiğimiz özel hukukta kusur kavramı; Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 49. maddesinde tanımı yapılmadan ifadesi geçen, hukuk düzeni tarafından uygun bulunmayan davranış biçimi olarak anlandırılır⁵. Bu noktada ifade etmek gerekir ki makalemizin konusunu oluşturan sigorta dolandırıcılığına ilişkin suç tipinde detaylı açıklayacağımız kusur kavramı ile bu bölümde açıkladığımız kusur farklı değerlendirilmekte, özel hukukta objektif kusur teorisi söz konusuysen, ceza hukukunda kişinin daha zor kusurlu addedildiği subjektif kusur teorisi söz konusu olmaktadır⁶. Kusurun derecesi ve kusur ile riziko arasındaki illiyet bağının varlığına göre de haklarda değişkenlik görülür. Söz konusu haklar; TTK 1439. maddesinde belirtildiği üzere sigortacının sigorta sözleşmesinden cayma ve sigortacının prim farkı şeklinde kendi zararını tazmin etme olduğu gibi; sigortacıyı sigorta ettirene sigorta tazminatını ödemekten muaf tutma ve tazminatını kısmen ödeme şeklinde sıralanabilir⁷.

TTK'daki ilgili maddelerin yanı sıra 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda da ilgililerin kusur derecesindeki davranışları sonucu yapılan ödemelere ilişkin düzenlemeler söz konusudur. Nitekim bu Kanun kapsamında sayılan kurumların hatalı işlemleri ile zararlar gerçekleşebileceği gibi sigorta ettiren, sigortalı kişilerin gerçeğe aykırı beyanları,

---

² AYDIN, Sevgican; Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğünün İhlali ve İhlal Halinde Sigortacının Hakları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 20-23.

³ AĞSAKAL, İbrahim; Sigorta Sözleşmesinde Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğüne Aykırılık ve Sonuçları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 99.

⁴ AYHAN, Rıza; ÇAĞLAR, Hayrettin; ÖZDAMAR, Mehmet; Sigorta Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 157.

⁵ AYDIN; a.g.e., s. 369.

⁶ AVCI, Zehra; Rizikonun Gerçekleşmesinde Kusurun Sigorta Tazminatı ve Sigorta Bedelinin Ödenmesine Etkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 36.

⁷ AYDIN; a.g.e., s. 288-289 ve s. 363.

bilgi gizlemeleri şeklindeki kusurlu davranışları ile de kurumlar zarara uğratılabilir. Bu zararlar kurumların yaptığı yersiz ödemeler olarak karşımıza çıkar.

BULGULAR

Sigorta dolandırıcılığı yönünden, SCK’ da kurallar bulunmakta ve yaptırımlar ortaya konulmaktadır. Bu yaptırımlar Kanun’da idari cezalar ve adli cezalar olarak ikiye ayrılmaktadır. İlgili Kanun, on dört ayrı konunun sigorta şirketlerinin yapı ve işleyişlerindeki önemlerini dikkate alarak bunlar hakkında idari yaptırımları, ceza terimi altında belirtmiş ve ayrıca yer yer Hazine Müsteşarlığı’nın idari yetkisi ve düzenleyici etkisini de geniş ölçüde belirtmiştir. İlgili düzenlemenin dışında yirmi yedi ayrı fiilin suç olarak öngörüldüğünü ve bunlara hafiflik ve ağırlıklarına göre adli para cezası ve hürriyeti bağlayıcı cezaların uygulanacağı açıklanmıştır. Bu suçlar şunlardır:

İzinsiz sigortacılık faaliyetinde bulunma, zimmet, nitelikli zimmet, yetkili mercilerin istedikleri bilgi ve belgeleri vermeme, yanıltıcı bilgi ve belge verme; sigorta şirketlerinin itibarlarını zedeleyici, servetine zarar verici bir hususa kasten sebep olma, asılsız haber yayma, sırrın ifşası, gerçeğe aykırı mali tablo düzenleme, izinsiz hisse devrinde bulunma; ferdi kaza, sağlık, hastalık, ihtiyari deprem sigortalarının tarifelerini Müsteşarlık onayı dışında uygulama, zorunlu sigortaları yapmama, Türkiye’de sigortalanabilir menfaatlerin Türkiye’deki sigorta şirketleri haricinde Türkiye dışında sigorta yaptırma, aktif azaltıcı işlem yapma; yetkisiz, ruhsatsız ve Kanuna aykırı brokerlik, eksperlik ve acentelik yapma; meslekten çıkarma kararı verilmiş kişilerin sigorta şirketlerinde eksperlik, tüzel kişiliklerinde denetçi ve temsilci olarak yer alma, Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik şirketi Birliği (TSRSB)’ye üye olmayan sigorta ve reasürans şirketi yetkilisi olma, levhaya kaydolmadan eksperlik ve brokerlik yapma, izinsiz sigortacılık organizasyonu kurma ve sigorta tazminatını iyi niyet kuralına aykırı olarak geciktirme.

Tespit edildiği üzere SCK’da pek çok fiil suç olarak düzenlenmesine rağmen sigorta sözleşmesinden önce sözleşmeye taraf olacak kişinin beyanı, bunun gerçeğe uygunluğu, bir hasar meydana geldiğinde yapılacak bildirim ve ayrıntıları başlıca hile ya da suistimal şekilleri ve nihayet dolandırıcılık olarak nitelediğimiz sigorta dolandırıcılığı bu Kanun’da yer almamıştır. Kanun’un sigorta sektörüne düzenleyici büyük bir genel yapıyı oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ancak, sigorta dolandırıcılığı gibi çok önemli bir kanuna aykırılığın bu kadar önemli bir düzenlemenin dışında bırakılması kanaatimizce bu Kanun ile güdülen amaca

aykırılık taşımaktadır. Diğer taraftan bu düşünceye karşı, suçun özel bir kanunda düzenlenmeyip genel nitelikte Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) yer verilmesinin de sigorta dolandırıcılığına daha önem verildiği sonucunu ortaya koyabilir.

Sigorta dolandırıcılığı, TCK'nın yürürlüğe girmesinden bu yana var olan ve cezalandırılan bir suç tipi olmuştur. 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda (ETCK) kişinin musibetlere karşı sigortaladığı malını bozması, tahrip etmesi, imha etmesi bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş (ETCK 504. madde), yine kişinin kendisine ait binayı, inşaatı, sınai tesisi, ambarı yakmasında sigorta bedelini almak maksadının bulunması suça tesir eden sebep olarak kabul edilmişti. (ETCK 381/2. madde) ETCK'nın gözden geçirilme çalışmalarında 504. maddede yer alan kişinin musibetlere karşı sigorta ettirdiği malını sigorta bedeli almak için tahrip etmesi suçu 1990'da Kanun'dan çıkarılmıştı. Yapılan değişiklik ile bu suç bütün sigorta türleri için geçerli olmak üzere genel bir hüküm şeklinde dolandırıcılık suçunun ağırlatıcı sebebi olarak öngörülmüştü. Buna karşılık sigorta bedelini almak için yangın çıkarma Kanun'daki yerini korumuştur. ETCK'nın 1990 değişikliğinde dolandırıcılık Kanun'daki yerini korumuş, pek çok hareket suça tesir eden ağırlatıcı sebep olarak kabul edilmişti.

TCK'nın hazırlık çalışmalarında, TBMM görüşmelerinde, dolandırıcılık suçu ile düzenleme ve bu suça ait ağırlatıcı sebepler ana unsurları ve özellikleri itibariyle kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır. TCK ile ETCK, sigorta dolandırıcılığı yönünden karşılaştırıldığında bu iki kanunun ilgili maddedeki düzenlemelerinin aynı olduğu görülmektedir.

TCK'nın yürürlüğü sırasında SCK kabul edilerek yürürlüğe girmiş, ancak bu Kanun'da sigorta dolandırıcılığı bir suç ya da ağırlatıcı sebep olarak öngörülmemiştir. Buna karşılık TCK'nın 2016 değişikliğinde 158. maddenin ilk fıkrasına son bir bent eklenmiştir. Buna göre kişinin kendisini sahte bir kimlikle, konumuz yönünden sigorta çalışanı olarak tanıtmayı yeni bir ağırlatıcı sebep olarak kabul edilmiştir⁸.

Bu açıdan TCK'nın 158. maddesinde sigorta kavramının maddenin ilk fıkrasının k ve l bentlerinde geçtiği görülmektedir. Bu iki kavramı sadece ortaya koyarken üçüncü bir ağırlatıcı sebebin de sigorta kavramı yönünden dikkate alınması gerekliliğini belirtmek doğru olacaktır. Bu da maddenin ilk fıkrasının e bendinde yazılı "kamu kurum ve kuruluşlarının

---

⁸ TCK'nın 158. maddesinde yazılı sigorta ile ilgili bentlerin haricinde sosyal hayatta karşılaşılan birtakım suçların meydana gelmesinde sigorta kavramından faydalandığı görülmektedir. Örneğin hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunda sigorta kavramının suçun işlenişinde vasıta olarak kullanılması hususu sayılabilir. İstanbul BAM 22.CD. 21.09.2022 tarih, 2022/1271 Esas, 2022/1803 Karar sayılı kararı, Özel Arşiv; İzmir BAM 13.CD. 29.11.2022 tarih, 2022/1688 Esas, 2022/4195 Karar sayılı kararı, Özel Arşiv.

zararına olma” dır. Bu ağırlatıcı sebebin konumuz ile bağlantısı şuradadır ki bir kamu kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu’nun (SGK) sigorta dolandırıcılığında zarar gören kurum olarak düşünülmesi mümkündür.

Öncelikle belirtmek gerekir ki TCK 158/1-l maddesinde yer alan “kişinin kendisini... sigorta... çalışanı olarak tanıtması veya ... bu kurum ve kuruluşlarla ilgili olduğunu” söyleyerek dolandırıcılık yapması sigorta dolandırıcılığı olmamaktadır çünkü kişinin kendini sözde sigortacı olarak tanıtmasında muhatap toplum veya belirsiz kişiler veya toplumdaki herhangi bir birey olmaktadır. Oysa sigorta dolandırıcılığında muhatap sigorta şirketi ya da şirketin yetkili kişileri veya organlarıdır. Ayrıca kişinin kendini sigortacı olarak tanıtmasında, sahte sigortacılık sıfatı, dolandırıcılık suçunun hile unsuru olmaktadır; bunun sigorta bedeli alma maksadını taşıması söz konusu değildir. Sigorta dolandırıcılığında ise sigortalı kişi, hileli hareketi sigorta bedelini almak için yapmaktadır.

Üzerinde durulması gereken ikinci nokta, sigorta dolandırıcılığının kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak düşünülmesi durumudur. Bir kamu kurumu olan SGK, sigorta dolandırıcılıklarında zarar gören kurum olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra sigorta kavramı içerisine bireysel sigorta ile sosyal sigorta da girmekte, bu sebeple sigorta dolandırıcılığında Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’na aykırılığın hile niteliğini taşıdığı durumlarda sigorta dolandırıcılığı söz konusu olmaktadır. Hal böyle olmasına rağmen, çalışmamızda bu bent üzerinde bireysel sigorta kadar ayrıntılı olarak durulmamasının sebebi TCK 158/1-e maddesinin TCK 158/1-k maddesine göre daha genel bir hüküm olmasıdır. Diğer bir ifadeyle sigorta dolandırıcılığının sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesinde kamu kurumunun zararına olma genel, sigorta bedelini alma maksadıyla fiilin işlenmesi daha özel bir hüküm niteliğini taşımaktadır. Kamu kurumunun zararına olma, nitelikli dolandırıcılığın sonuçlarından birini, suçtan zarar görenin kimliğini dikkate almaktadır. Oysa sigorta bedelinin alınması maksadıyla fiilin işlenmesinde dolandırıcılık ile birlikte sigorta suistimali suçun neticesini ve manevi unsurunu oluşturmaktadır. Bugün yargı uygulamasında SGK’ya karşı işlenen sigorta dolandırıcılıkları TCK 158/1-e maddesi üzerinden cezalandırılmakta, sözleşmeye dayalı sigorta dolandırıcılıklarında ise TCK 158/1-k maddesi uygulanmaktadır.

Sigorta dolandırıcılığını, dolandırıcılık suçunun unsurlarını dikkate alarak tanımlayabilmek mümkündür. Şöyle ki; sigorta dolandırıcılığı kişinin sigorta sözleşmesi yaptığı veya sigorta sözleşmesinin içine girdiği sigorta şirketine veya kamu kurum ve kuruluşuna karşı hileli

hareketler ile kendisi veya başkası yararına ve sigorta şirketi, kurum veya kuruluşu ile başkasının zararına sigorta bedelini almak maksadıyla aldatıcı davranışlarda bulunmasıdır. Bu geniş tanım içerisine, görüldüğü gibi bireysel sigorta ile sosyal sigorta kavramları girdiği gibi hileli hareket, aldatıcı hareket, sigorta şirketi ile kamu kurum ve kuruluşunun zararı unsurları girmektedir.

Sigorta dolandırıcılığına ETCK'nın 504/2. maddesinde bağımsız bir suç olarak, suça tesir eden ağırlatıcı sebep olarak da yine ETCK'nın 381/2. maddesinde yer verilmiştir.

Eski Türk Ceza Kanunu'nun 504. maddesi şu şekildeydi.

“Bir kimse musibetlere karşı akdedilmiş bir sigorta bedelini almak veya başkasına aldirmek maksadıyla veya sair gayrimeşru bir menfaat elde etmek gareziyle her ne suretle olursa olsun kendisine ait malı tahrip veya imha eder, yahut bozarsa bir seneye kadar hapis cezasına mahkum olur.

Eğer bu fiil ile maksadını elde etmiş olursa hakkında bundan evvelki madde hükmü tatbik olunur”.

Bu suçun oluşabilmesi için suç failinin sigorta bedelini alması, elde etmesi şart değildi. Şayet sigorta bedelini bu fiil sonucunda alacak olursa fail hakkında ETCK 503. maddedeki yaptırım uygulanıyordu⁹.

ETCK 504. maddede sadece kişinin kendi malı suçun konusu olarak düzenlenmişti. 1990 yılında yapılan değişiklikte bu maddedeki hüküm kaldırılıp, 504. madde daha geniş olarak düzenlendiğinde, sigorta bedelini almak suretiyle dolandırıcılıkta bir sınırlama yer almamış, bütün sigorta çeşitlerine uygulanabilir hale getirilerek çok geniş bir düzenleme yapılmıştı. 1990'lı yıllardaki değişiklikte, 504. maddenin yeni içeriğinin mal, hayat ve mali sorumluluk sigortası için söz konusu olabileceği kanun değişikliğinde açıkça belirtilmişti¹⁰.

ETCK'da yer alan başka bir madde de, yine sigorta bedelini almak için yapılmış bir suistimali içermekteydi. Bu Kanun'un 381. maddesinde aynen şöyle denilmiştir:

---

⁹ YAVUZ, Hakan A.; “Türk Ceza Kanunu'nda Dolandırıcılık Suçu ve Suça İlişkin Ağırlatıcı Sebepler”, T.C. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004, s. 46-53.

¹⁰ YAVUZ; a.g.e, s. 53.

“...369 ve 370 ve 371 ve 372 ve 377. maddeler ahkamı kendisine ait bina ve eşya hakkında geçen maddelerde yazılı olan fiillerden birini işleyip de o maddelerde gösterilen surette başkasını şahsen veya malen zarara veya tehlikeye koyan kimse hakkında dahi tatbik olunur.

Eğer fiil, sigorta bedelini yahut haksız bir menfaati ele geçirmek maksadına mübteni ise ceza altında birden üçte birine kadar çoğaltılır”.

Görüldüğü gibi maddede öncelikle Kanun’un yangın, su baskını ve gark vesaire büyük tehlikelere müteallik cürümler başlıklı fasılda yer alan, ammenin selameti aleyhine cürümler başlıklı yedinci bab içerisindeki beş ayrı maddeye yollamada bulunulmakta ve burada binaların, oturulacak yerlerin, sanayi tesislerinin, mahsullerin ve gemilerin yakılması, tahrip edilmesi ceza yaptırımını altına alındıktan sonra ikinci bentte sigorta bedelinin alınması hemen önce belirtilen maddelerde yer alan suçların ağırlaştırıcı sebebi olarak öngörülüyordu¹¹.

Böylece ETCK zamanında çeşitli değişik tarihlerde iki ayrı maddenin sigorta bedelini almaya yönelik düzenlendiği görülmüştür. Bugün ise ETCK 504. maddesi, 1990 yılından bu yana yürürlükte olmayıp ETCK 381. maddesi TCK yürürlüğe girinceye kadar Kanun’daki yerini korumuştur.

TCK hazırlık çalışmalarında hükümetin teklif ettiği Tasarı içerisinde sigorta dolandırıcılığı, nitelikli dolandırıcılık içerisinde 220/3. maddede düzenlenirken “sigorta bedelini almak maksadıyla” şeklinde bir hüküm belirtilmiştir. Adalet Komisyonu’nun kabul ettiği Tasarıda ise sigorta dolandırıcılığı 158/1-k maddesinde, hükümetin teklif ettiği Tasarıdaki haliyle aynen kabul edilmiştir¹². Her iki Tasarının gerekçelerinde aynı açıklama yapılarak “sigorta edenin dolandırılmasına ilişkindir” şeklinde çok yalın bir ifade kullanılmıştır¹³.

TCK’nın 158/1-k maddesinde sigorta dolandırıcılığı, nitelikli dolandırıcılık olarak belirlendikten sonra 159. maddede alacağın tahsili amacıyla fiilin işlenmesi daha az cezayı gerektiren hal olarak öngörülmüştür. 158. maddenin son fıkrasında ağırlatıcı sebep olarak faillerin üç veya daha fazla oluşu veya örgüt halinde fiili işlemleri düzenlenmiştir.

¹¹ ETCK 381/2. ve 1990 değişikliğinden önce ETCK 504. maddenin içeriği için bkz. İÇEL, Kayıhan; YENİSEY, Feridun; Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları, 3. Bası, Beta Matbaası, 1990, s. 879-954.

¹² Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), TBMM Dönem 22, S. sayısı 664, s. 310, 567.

¹³ Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), TBMM Dönem 22, S. sayısı 664, s. 121, 568.

Kanun'un 168. maddesinde etkin pişmanlığın dört fıkra halinde ayrıntılı şekilde düzenlendiği tespit edilebilmektedir.

Tüzel kişilerin ceza sorumluluğu TCK'nın 169. maddesinin konusu olmuştur.

Karşılaştırmalı hukukta sigorta dolandırıcılığı ile ilgili düzenlemelerin üç bölüme ayrıldığını söyleyebilmek mümkündür. Bu bölümleri açıklarken ilgili ülkelerin ceza kanunlarında yer alan sigorta dolandırıcılığı maddelerini belirtmenin yanı sıra bazı kısa açıklamalarda da bulunacağız. Bunun nedeni ilgili ülkelerin kanun maddelerinin dışında uygulamayı da belirtmektir.

Polonya Ceza Kanunu'nun 298/1. maddesinde bir tehlike suçu olarak sigorta dolandırıcılığının belirtildiği görülmektedir. Şöyle ki:

“Her kim sigorta tazminatı almak için suni bir olay yaratırsa üç aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır¹⁴”. Maddenin ikinci fıkrasında da ceza soruşturması başlamadan önce etkin pişmanlık gösteren ve sigorta bedelinin ödenmesine engel olan kişinin cezalandırılmayacağı ortaya konulmaktadır¹⁵.

Bu ülkeler içerisinde Finlandiya ve Danimarka Ceza Kanunlarında daha çok yangın sigortalarına bağlı olarak sigorta dolandırıcılığı öngörülmüştür.

Finlandiya Ceza Kanunu'nda, 36. “Dolandırıcılık ve Sahtekarlık” başlığı altında 4 no'lu bölümde sigorta dolandırıcılığı yer almaktadır. Madde şu şekildedir: “Bir kimse yangın sigortası ile korunan bir taşınmazda sigortadan kendisi veya başkası adına hukuk dışı bir tazminat almak için yangın çıkartırsa cezalandırılır. Yine sigortadan tazminat almak için fail, taşınmaza hileli şekilde zarar verirse para cezası ya da bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır¹⁶”.

Aynı şekilde sigorta dolandırıcılığı; Danimarka Ceza Kanunu'nun, “Kamuya Karşı Tehlikeli Saldırıları” başlığını taşıyan 20. bölümünde, 181/2. maddesinde de görülmektedir. Bu maddenin ilk fıkrasında kişinin mülkiyetindeki yerde yangın çıkarması altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırken, aynı cezanın sigorta şirketini dolandırma kastı ile yangın çıkarmada da verileceği öngörülmüştür. Madde'nin ikinci fıkrası aynen şöyledir: “Bir kimse mülkiyeti altında veya ipotekli olarak aldığı mülkünde sigorta şirketini dolandırma kastı ile yangın çıkarırsa aynı ceza ile cezalandırılır”.

¹⁴https://www.legislationline.org/download/id/7354/file/Poland_CC_1997_en.pdf, E.T. 05.03.2022; EKİCİ ŞAHİN, Meral; Dolandırıcılık Suçu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 69.

¹⁵ EKİCİ ŞAHİN; a.g.e., s. 69.

¹⁶ https://www.legislationline.org/download/id/6375/file/Finland_CC_1889_am2015_en.pdf, E.T. 05.03.2022; EKİCİ ŞAHİN; a.g.e., s. 67-68.

Sigorta dolandırıcılığına sağlık sigortası yanında yer veren ülkeler de bulunmaktadır. Örneğin Bulgaristan Ceza Kanunu'nda kişinin sağlık ve güvenlik sigortasını yaptırmadan önce gerçekleri gizlemesi ya da sahte belge tanzim etmesi özel olarak ceza yaptırımına altına alınmıştır. Bulgar Ceza Kanunu'nun 7 no'lu başlığı "Mali, Vergisel ve Sigorta Sistemlerine Karşı Suçlar" başlığını taşımaktadır. Bu bölüm içerisinde yer alan 255/b madde sigorta ile ilgilidir. Madde şu şekildedir: "Bir kimse, sağlık ve güvenlik sigortası için zorunlu olan primi gizlemek amacıyla, 1- Gerçekte sahip olduğu gelirini az gösterirse, 2- Geri ödemeyi yapmazsa, 3- Ödemelerde yanlış beyanda bulunursa veya gerçeği saklarsa, 4- Sahte belge düzenlerse, kullanırsa, işi ile ilgili sahte ya da tahrif edilmiş belgeleri muhasebe ya da mali kuruluşlara bilgi olarak verirse, 5- Muhasebe belgelerini, kayıtlarını veya maaş bordrolarını yasal bildirim sürelerinde imha ederse, beş yıla kadar hapis ve 2.000 leva'ya kadar para cezasına mahkûm edilir. Fail, mali teşkilatta görevliyse ceza 6 yıla kadar hapis ve 5.000 leva para cezasıdır. Şayet elde edilen menfaat daha yüksek ise ceza 2 yıldan 8 yıla kadar olacağı gibi, müsadereye de hükmedilir. İlk derece mahkemesi hükmünden önce fail sigorta primini faizi ile öderse, (bir ve iki no'lu paragraflarda yer alan fiiller için) hapis cezası iki yıla kadar hapis ve para cezası 500 leva, (üç no'lu paragraftaki fiile ilişkin ceza üç yıla kadar hapis ve 1.000 leva'dır.) Fiile teşvik ve iştiraki olanlar bir ve dört no'lu paragraflardaki suçlardan sorumlu tutulmazlar¹⁷". Sigorta dolandırıcılığına sağlık sigortası yanında yer veren kanunlar da bulunmaktadır.

Sigorta dolandırıcılığına eşyaya ilişkin fiillerde yer veren kanunlar da bulunmaktadır. Alman ve Avusturya Ceza Kanunlarında sigorta dolandırıcılığı düzenlenmiş ve eşyaya, hırsızlığa karşı sigorta yapılmasının kötüye kullanılması ceza ile karşılanmıştır.

Alman Ceza Kanunu'nun 265. maddesinde "sigortayı kötüye kullanma" başlığı ile bu dolandırıcılığın düzenlendiği görülmektedir. Madde şu şekildedir:

" (1) Suçun 263. madde gereğince cezalandırılmadığı hallerde kendisine veya başka birisine bir sigortadan edim sağlamak için yok olmaya, zarar görmeye, kullanma olanaklarını kısıtlamaya, kaybolmaya veya hırsızlığa karşı sigortalı bir şeye zarar veren, tahrip eden, kullanma olanaklarını kısıtlayan, kaçırın veya başka birine veren kişi üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Bu suça teşebbüs cezalandırılır¹⁸".

¹⁷https://www.legislationline.org/download/id/8395/file/Bulgaria_Criminal_Code_1968_am2017_ENG.pdf, E.T. 05.03.2022.

¹⁸ YENİSEY, Feridun; PLAGEMANN, Gottfried; Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), Beta Yayınevi, İstanbul 2015, s. 385; EKİCİ ŞAHİN; a.g.e., s. 41-45.

Alman Ceza Kanunu'nun 265. maddesi iki yönden sigorta dolandırıcılığını cezalandırma amacını taşımaktadır. Önce 265. madde ile dolandırıcılığın genel kuralı niteliğindeki 263. maddeye yollamada bulunmakta ve sigortayı kötüye kullanmayı 263. maddeye göre daha özel ve daha dar kapsamlı bir suç olarak kabul etmektedir. Ancak bununla da yetinilmemekte ve Kanun'un 263/3. maddesinin beşinci fıkrasında dolandırıcılığın ağır halinde yine sigorta öngörülmektedir. Söz konusu 263/1. maddesi ile 263/3 (5). maddelerini aynen aktarmak suretiyle bu durumu ortaya koyabiliriz¹⁹.

Avusturya Ceza Kanunu'nun 151. maddesinde sigorta istismarı, *Ekici Şahin'in* ifadesi ile soyut bir tehlike suçu olarak düzenlenmiştir²⁰. Buna göre; "Fail kendisine veya başkasına sigorta bedelinin ödenmesini sağlamak amacıyla sigortalanmış bir eşyaya zarar verir, yok eder, veya saklarsa altı aya kadar hapis veya üç yüz atmış güne kadar para cezasıyla cezalandırılır²¹".

Yine *Ekici Şahin'in* yorumu ile failin sağlık, hayat veya kaza sigortasından kendisi veya başkası lehine haksız menfaat temin etmek amacıyla kendisini veya başkasını yaralaması, hasta etmesi veya sağlığını bozan bir eyleme müsaade etmesi de sigorta dolandırıcılığı kapsamında cezalandırılmaktadır²².

İtalyan Ceza Kanunu'nda yer alan ve iki ayrı kanun ile iki fıkrası değişikliğe uğrayan 642. madde de benzer bir içeriğe sahiptir. "Kişinin Sigortalanmış Mallarına Hileli Olarak Zarar Vermesi ve Hileli Sigorta Yaptırması" başlıklı madde aynen şöyledir: "Her kim kendisi veya başkası için bir sigorta tazminatı veya bir sigorta sözleşmesinden doğan menfaat elde etmek amacıyla; kendisine ait şeyleri tahrip eder, dağıtır, bozar veya gizler veya bir poliçeyi veya bir sigorta sözleşmesinin düzenlenmesi için gerekli belgeleri tahrif eder veya değiştirirse bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Aynı ceza yukarıda belirtilen amaçla, kendisinin yaralanmasına neden olan veya bir kaza sonucu meydana gelen yaralanmanın sonuçlarını ağırlaştırıran veya meydana gelmemiş bir

---

¹⁹ Alman Ceza Kanunu'nun 263/1. maddesi şu şekildedir: "Yanlış olguları gerçek gibi göstermek veya gerçek olguları tahrif etmek veya gizlemek suretiyle, bir kişiyi hataya düşürerek veya hatayı sürdürerek, kendisine veya üçüncü bir şahsa malvarlığında hukuka aykırı bir artma sağlamak maksadıyla, başkasının malvarlığına zarar veren kişi, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır". Kanun'un 263/3 (5). maddesinde de şöyle denilmektedir : "uydurmak amacıyla kendisi veya bir başka kişi için, önemli bir değer taşıyan bir şeyi ateşe verdikten veya yangın çıkarmak suretiyle tamamen veya kısmen tahrip ettikten veya bir gemiyi batırdıktan veya karaya oturtuktan sonra, bir sigorta şirketinin ödeme yapması gereken bir hal bulunduğu izlenimini yarattırsa". Madde metni için bkz. YENİSEY/PLAGEMANN; a.g.e., s. 377-378.

²⁰ EKİCİ ŞAHİN; a.g.e., s. 56.

²¹ EKİCİ ŞAHİN; a.g.e., s. 56.

²² EKİCİ ŞAHİN; a.g.e., s. 56; Avusturya Ceza Kanunu'nda yer alan değişim için bkz. ÖNDER, Ayhan; Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994, s. 394.

kazayı bildiren veya kazaya ilişkin delil veya belgeleri yok eden, tahrif eden, değiştiren veya önceden oluşturan kişi hakkında da uygulanır. Failin amacına ulaşması halinde ceza arttırılır. Dava, ilgili tarafın şikâyeti üzerine açılır.

Bu madde hükümleri, devletin ülkesinde faaliyet gösteren bir İtalyan sigortacının zararına olacak şekilde yurtdışında işlenen suçlar için de uygulanır. Suç, zarar gören tarafın şikâyeti üzerine cezalandırılır²³”.

Anglosakson hukukunda da sigorta dolandırıcılığına bazı kanunların içinde yer verildiği görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Federal Kanunu'nun ceza ve ceza usulünü düzenleyen 18. kitapta çeşitli dolandırıcılık türleri içerisinde sigorta dolandırıcılığı yer almaktadır.

İngiltere’de 15 Ocak 2007’de yürürlüğe giren Dolandırıcılık Kanunu (Fraud Act) ile dolandırıcılığın unsurları ve türleri ile ilgili özel bir kanun hazırlanmıştır. Bu Kanun’da sigorta dolandırıcılığı öngörülmemiş ve özel olarak düzenlenmemiş olmasına rağmen sigortacılık suistimallerinde de bu Kanun’un uygulandığı görülmektedir. Söz konusu Kanun, failin dürüstlüğü aykırı hareketlerine önem vermektedir. Bu hareketler sonucunda bir yarar elde etmek ya da başkasına zarar vermek veya zarar riski yaratmak, dürüstlüğü aykırılığı tamamlayan unsurlar olmaktadır. Dürüstlüğü aykırılık, “dishonesty” kavramı ile belirlenmesine rağmen bunun tanımı Kanun’da yapılmamıştır; buna rağmen bu kelimenin, “kötü niyet, hilekarlık, şike, yolsuzluk, ahlaksızlık, yozlaşmışlık, hile, aldatma, dürüst olmama, dürüstlükten yoksun olma, namussuzluk...” gibi ifadeler ile açıklandığı görülmektedir²⁴. Suçun manevi unsuru olarak da ifade edilebilen bu kavramın tespiti konusunda İngiliz hukukunda R. v. Ghosh (1982) EWCA Crim.2 kararının dikkate alındığı görülmektedir. Dava, sigorta ile ilgili olması dolayısıyla da konumuz açısından önem arz etmektedir. Dürüstlüğü aykırılığa ilişkin esasların tespitinde örnek alınan ve Ghosh testi olarak da anılan davada Ghosh adlı bir cerrah başka bir doktor yerine hastalara bakmaktadır ve sosyal güvenlik kurumu bünyesinde verdiği hizmetler sebebiyle ilgililerden para talep etmesi dolayısıyla hakkında haksız menfaat sağlamış

---

²³ Bu madde, 12.12.2002 tarih ve 273 sayılı Kanun’un 24. maddesi ve 24.01.2012 tarihli ve 1 sayılı KHK’nın 33/1-bis maddesi ile değiştirilen paragraf, değişiklikler ile birlikte 24.03.2012 tarihli ve 27 sayılı Kanun’a dönüştürülmüştür. [https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.regio:1930-10-19;1938!vig=](https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.regio:1930-10-19;1938!vig=,), E.T. 18.05.2023; Code Penal Royaume d’Italie 1930, s. 322.

²⁴ ÇINAR, Çağatay; “Birleşik Krallık Ceza Hukukuna Göre Dolandırıcılık Suçu”, Legal Hukuk Dergisi, C. XIII, S.152, 2015, s. 157; DURSUN, Hasan; “Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Ceza ve Ceza Usul Hukuku) Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2016, s. 18-24

olduğundan bahisle dava açılmıştır. Ghosh; yerel mahkemenin kararının, jürinin kendi bakış açılarına göre değerlendirme yapmış olması dolayısıyla, hatalı olduğunu iddia ederek objektif değerlendirmeden ziyade sanığın bakış açısı doğrultusunda yani sübjektif yoruma göre değerlendirme yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Dava sonucunda, dürüstlüğe aykırı davranışın tespiti açısından birtakım kriterler ortaya konulmuştur. Ghosh testine göre dürüstlüğe aykırılığın tespitinde iki önemli soru ortaya çıkmıştı. Bu sorular şunlardır: “Yapılan eylem, sıradan dürüst bir kimse gözünde dürüstlüğe aykırılık olarak dikkate alınabilir mi? Eğer öyleyse, fail bu standartlara göre yaptığının dürüstlükle ilgisinin olmadığını bilincinde midir?²⁵”.

İngiltere’de, yanlış kimlik bildirilmesi, sahte ve olmayan adların kullanılması ile beyanlarda bulunması dolandırıcılık olarak kabul edilmekte, sigorta dolandırıcılığı da bu durumda uygulanma yeri bulmaktadır.

Karşılaştırmalı hukukta görülen kanunların dışında, sigorta dolandırıcılığına ayrı bir kanun maddesinde yer vermeyen hukuk sistemleri de vardır. Sigorta dolandırıcılığına özel bir kanun maddesinin düzenlenmesi yolu ile yer vermeyen İsviçre ve Fransa’da sigorta konulu dolandırıcılıkta, genel dolandırıcılığa ilişkin kanun maddeleri uygulanmaktadır.

TCK da sigorta dolandırıcılığı suçunu genel dolandırıcılık suçu içerisinde düzenleyen ülkeler içerisinde yer almaktadır.

TARTIŞMA

TCK hazırlanırken ETCK’da bulunan bir hüküm “dolandırıcılık” suçu içinde özel olarak dikkate alınmış ve bu durum dolandırıcılık suçunun nitelikli bir hali olarak kabul edilmiştir. ETCK’nın 503. maddesinde dolandırıcılık suçunun genel unsurları ile ortaya konulmasından sonra bir takım ağırlaştırıcı sebepler öngörülmüştü. TCK’da bu durum, nitelikli haller adı altında korunmuştur. TCK’nın 157. maddesinde suçun basit hali belirtildikten hemen sonra Kanun’un 158. maddesinde nitelikli dolandırıcılık başlığı altında bazı özel durumlar dikkate alınarak bunlar için daha ağır bir ceza öngörülmüştür.

Sigortanın bireysel hayattaki önemi çok büyüktür. Bireyin normal hayatında karşılaştığı pek çok olayların taşıdığı tehlikelerin hafifletilmesi, zararların giderilmesi sigortanın önemini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan Sigortalardan ve sigorta kurumlarından faydalanmak isteyen

---

²⁵ ÇINAR; a.g.m., s. 159.

pek çok kişi sigorta sözleşmesi yapılmadan önce veya sözleşmeden sonra aldatıcı hareketlerde bulunmaktadır. Aldatıcı hareketler; gerçeğin gizlenmesi, gerçek olmayan birtakım hususların ileri sürülmesi, sahteciliklere başvurulması, kimlik, medeni hal, meslek, ikametgâh konusunda gerçeğe aykırı beyanlarda bulunulması şeklinde olabilmektedir²⁶. Ayrıca sigortalanacak malın değerinin fazla gösterilmesini ifade eden aşkın sigorta, aynı malın birden fazla sigorta şirketine sigorta ettirilmesi, sigortasız hasarın sigortalı hale getirilmesi, uydurma hasar beyanı, hasar sonrası yanlış beyanda bulunulması, kasıtlı hasar yaratılması, üçüncü şahsa hasar yaptırılması, hasar tespitinde yolsuzluk, gerçeğe aykırılık, sahtekarlık da sigorta suistimalleri olarak karşımıza çıkmaktadır²⁷.

Arslan, bu gibi gerçeğe aykırılıklar konusunda sosyal sigortalardan da örnekler vermektedir. Erken emeklilik, tedavi giderlerinin kurum tarafından karşılanması, sahte ya da kaçak sigortalılık bu örneklerin en önemlilerini teşkil etmektedir²⁸.

Bu durumlar, sigorta maliyetlerini alabildiğine arttırmaktadır. Sigorta şirketleri, gerçeğe aykırı, ya da gerçek olmayan bilgi ve olayların sigorta bedellerini ödemekle zarara girmekte, bunun sonucunda da bir sonraki yılda zararını kapatabilmek için sigorta ücretlerini arttırmaktadır. Bu durum bireyin, dürüst sigortalının zarara uğramasına neden olmaktadır²⁹. Ayrıca bu tür hileler, gerçekten zarar gören sigortalıların tazminat taleplerinin yerine getirilmesini geciktirmektedir³⁰.

Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre, sigorta sahteciliği birçok yöntemle yapılmaktadır. Bunlar şöyle sayılmaktadır: “sahte kaza tespit tutanağı %51, sahte belge %7, planlanmış hasar %16, kişinin kendi malına zarar vermesi %3, hasar sonrası sigortalatma %10³¹”.

Bu nedenle kanun koyucu, ETCK 504/2. maddeyi aynen korumakla birlikte bu nitelikli halin çerçevesini, özellikle ceza yaptırımını yönünden, daha ağırlaştırmıştır. TCK’da sigorta dolandırıcılığı aynen korunmuş, bunun sonucu olarak ceza yaptırımını daha arttırılmıştır.

Açıkladığımız bu durum sigorta bedelini almak için girişilen fiilin ayrı bir suç olup olmadığı ya da dolandırıcılığın sadece nitelikli halinin olup olmadığı sorusuna bizi götürmektedir. Bir suçun

²⁶ ARSLAN, Uğur; “Sigorta Dolandırıcılığı Suçu”, TBB Dergisi, S.130, 2017, s. 92.

²⁷ ÖZCAN, Hakan; Sigorta Sahtecilik ve Suistimalleri, Kriter Yayınevi, İstanbul 2018, s. 8-12; ARSLAN; a.g.m., s. 94.

²⁸ ARSLAN; a.g.m., s. 92, dipnot 4.

²⁹ ARSLAN; a.g.m., s. 93.

³⁰ ÇETİN, Ayten; ALPAY, Serdar; “Sigorta Hileleri: Türk Sigorta Sektörüne Yönelik Bir Değerlendirme”, Management and Political Sciences Review, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayını, C. I, S.2, 2019, s. 8.

³¹ ARSLAN; a.g.m., s. 94, dipnot 10.

diğer suçlardan bağımsız olması, onun suç genel teorisi içerisinde yer alan unsurları ile birlikte suçun konusunun veya failinin veya mağdurunun ya da işleniş biçiminin farklı oluşundan ileri gelmektedir. Bunu bir örnek ile ifade edecek olursak, hırsızlık suçunda bir kimse başkasının taşınır malını alırken onun rızası olmadan almaktadır. Buna karşılık yağma suçunda mağdura karşı cebir şiddet kullanılarak taşınır mal alınmaktadır. İki suç birbirinden ayıran özellik, rıza yerine diğer suçta cebir ve şiddetin bulunmasıdır. Suça genel olarak bu açıdan bakıldığında pek çok suçta unsurlara ya da fail veya mağdur veya kusurluluğa ilişkin farklı nitelikler görülür. Bunun yanı sıra ve daha da önemlisi ihlal edilen hukuki yarar açısından da suçlar birbirlerinden farklıdır.

Belirtilen bu kavramları konumuza aktardığımızda dolandırıcılık ile sigorta dolandırıcılığının birbirlerinden farklı niteliklere sahip olduğunu görebilmemiz mümkündür. Dolandırıcılığın basit halinde bir kişi, diğer bir kişiyi hileli bir hareket ile aldatarak kendisi veya başkasına bir yararı, onun veya başkasının zararına elde eder. TCK 157. maddede yer alan fiil kişiler arasındaki ilişkinin kötüye kullanılması veya hukuka aykırı hale getirilmesidir; burada aldatılan kişi ile aldatan kişinin karşılıklı ilişkileri vardır. Oysa sigorta bedelini almak için gerçekleştirilen dolandırıcılık fiilinde sadece aldatan kişi ile aldatılan sigorta şirketi yoktur. Sigortanın bir kurum olması, içinde pek çok kişinin çalışması, milyonlarca lira sermayeye sahip olması ve bu kuruluşun zararının diğer sigorta şirketlerine de yansması nedeniyle suçun özellikle mağdurunun farklı olduğu görülmektedir. Ayrıca sigorta bedelini almak için yapılan dolandırıcılık maddi zararlara neden olduğu gibi toplumdaki kişilerde var olan güvenlik duygusunun da zedelenmesini, ihlal edilmesini sonuçlar. Bir örnek vermek gerekirse sigorta bedelini almak için bir sanayi tesisinde yangın çıkarıldığını düşündüğümüzde ve bunun sonucunda sigorta bedelini dolandırıcı ve kundakçıların aldıkları varsayıldığında o sanayi tesisinde bulunan sanayicilerin ve geniş bir kitlenin güvencelerini, güvenlik duygularını kaybettikleri sonucuna kolayca varabilmek mümkündür. Sigorta dolandırıcılığı olarak adlandırılabilir fiilde mağdur; genellikle bir şirket, kurum olarak ortaya çıkmakla beraber bundan binlerce kişi zarara uğramakta ve toplum milyonlarca lira kaybetmektedir. Bu durumu bankalara benzetmek mümkündür. Nasıl ki bankalardaki hukuka aykırı hareketler sadece mudileri değil, bütün toplumu zarara uğratiyorsa, sigortalar ile ilgili hukuka aykırı hareketler ya da sigortaların büyük miktarlarda zarara uğramaları aynı şekilde bütün toplumu ilgilendirmektedir. Bu açıdan sigorta dolandırıcılığı, yarattığı sonuçlar yönünden, malvarlığı aleyhine bir suç olmasının yanı sıra ekonomik sonuçları çok büyük ve geniş suç olarak da ortaya

çıkabilmektedir. Gerçekten bir sanayi tesisinde ya da bir petrol işletmesinde yangın çıkarttıktan sonra uğranılan zarardan sadece sigorta şirketi değil, bu şirkete hisseleri oranında katılmış kişiler, sigorta çalışanları ve sanayi tesisi sahip ve ortakları da zarar göreceklerdir. Alman Ceza Kanunu 263/3-5. maddesinde belirtildiği gibi ülke ekonomisi bu fiille büyük zarar görecektir. Bu açıdan suçu aynı zamanda, ekonomik suç olarak niteleyebilmemiz mümkündür.

Ayrıca şu durumu da belirtmekte fayda vardır ki sigorta şirketlerine karşı aldatıcı faaliyetlerin yöneldiği kişiyi ya da kurumu aldatma özelliği de son derece farklıdır. Dolandırıcılık eylemlerinde görüldüğü üzere dolandırılan kişi ya da birey dolandırılması çok kolay, aldatıcı hareketlere hemen inanan bir varlık olmasına rağmen sigorta dolandırıcılığında dolandırılan kişinin farklı bir özelliği söz konusudur, çünkü dolandırılan kişi büyük istihbarat birimlerine sahip bir kuruluş niteliğindedir. Başka bir deyişle sigorta şirketleri, kendilerini sigortalatmak isteyen veya sigortalanmış bulunan ya da sigortalarında herhangi bir tehlike ile karşılaşan kişilerin durumlarını ayrıntılı olarak incelemek zorundadırlar. Nitekim, kendisini sigortalatmak isteyen kişinin gerçeği söyleyip söylemediği, belgelerinin doğru olup olmadığı, kendini sigortalayan kişinin ticari, şahsi hayatında mevcut değişiklikler ile ilgili sigorta sözleşmesine uyan ya da aykırı olan hususları belirtip belirtmediği ve nihayet herhangi bir tehlike ya da zarar ile karşılaşan kişinin aynı şekilde doğruyu ifade edip etmediği, gerçeklere uygun hareket edip etmediği sigorta şirketlerinin inceleme alanı içerisindedir. Bu açıdan sigorta şirketleri, bünyelerinde daima istihbarat kadrolarını bulundurlar. Ekspertler, araştırma elemanları, sigorta hasar birimleri bu istihbarat bölümlerinin parçalarını oluştururlar.

Ana hatlarını belirtmeye çalıştığımız gibi sigorta dolandırıcılığı fiilinde biz; basit dolandırıcılık eyleminin ana unsurlarını, işleyiş biçimini, mağdur olan sigorta kurumlarını ve bunların işleyişlerini hep farklı kurallar içinde görmekteyiz. Dolayısıyla şunu ifade etmek gerekir ki sigorta dolandırıcılığı basit dolandırıcılık suçunun hafiflemiş ya da ağırlaşmış halini oluşturmamakta, farklı nitelikte suç tipini yaratan bir fiil şeklinde ortaya çıkmaktadır. TCK, sigorta dolandırıcılığını “nitelikli hal” olarak belirtmiştir. Nitelikli hal deyimini ise 5237 sayılı TCK terminolojisinde, bunun ceza üzerindeki etkisine göre cezanın arttırılmasını gerektiren hal olmaktadır³². Dolayısıyla, nitelikli hal terimi ETCK’da ve ceza hukuku doktrininde sürekli olarak kullanılan “suça tesir eden sebepler kavramı içerisindeki suça tesir eden ağırlatıcı sebep” niteliğini TCK’da da devam ettirmektedir.

---

³² DÖNMEZER, Sulhi; ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. II, 15. Bası, Der Yayınları, İstanbul 2021, s. 579.

Sigorta dolandırıcılığının bazı ülkelerin ceza kanunlarında ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olması bu düşüncemize haklılık kazandırmaktadır. Bu kanunlardan Alman Ceza Kanunu'nun 265. maddesinde “sigortayı kötüye kullanma” bağımsız bir suç olarak belirlenmekle beraber aynı Kanun'un 263. maddesinde ise dolandırıcılık suçu düzenlenmiştir. Böylece sigorta dolandırıcılığı ve dolandırıcılık iki ayrı suç sayılmıştır. Böyle olmakla beraber aynı Kanun'un 263/5. maddesinde dolandırıcılığın ağırlatıcı sebebi olarak “sigorta şirketinin ödeme yapması gereken bir hal bulunduğu izlenimini yaratmak” hali yer almıştır.

Alman Ceza Kanunu'nun 265., 263. ve 263/5. maddelerini bu şekilde karşılaştırmamızın sebebi, sigorta dolandırıcılığının dolandırıcılık suçundan ayrı bir nitelikte görünmesidir. Alman Ceza Kanunu'nda sigorta dolandırıcılığı ile ilgili düzenlemelere iki madde altında yer verilmektedir. Kanun'un 265. maddesi “Sigortayı Kötüye Kullanma” başlığı ile makale konumuz açısından doğrudan bağlantılı bir düzenlemeyken, Kanun'un dolandırıcılık suçunun genel tanımını ortaya koyan 263. maddesinin 3. fıkrasının 5. bendinde de, gerçekleştirilen dolandırıcılık eylemlerinin bir sigorta şirketinin ödeme yapması gereken bir hal bulunduğu izlenimini oluşturması halinde Kanun'daki ifadeye göre dolandırıcılık suçunun ağırlatıcı sebebi olarak sayılacağı belirtilmiştir.

Kanun'un 263. maddesinde açıklanan sigorta ile ilişkili dolandırıcılık suçunun ağır hali ise şu şekildedir: “(5) uydurmak amacıyla kendisi veya bir başka kişi için, önemli bir değer taşıyan bir şeyi ateşe verdikten veya yangın çıkarmak suretiyle tamamen veya kısmen tahrip ettikten veya bir gemiyi batırdıktan veya karaya oturtuktan sonra, bir sigorta şirketinin ödeme yapması gereken bir hal bulunduğu izlenimini yaratırsa, kural olarak suçun çok ağır hali gerçekleşmiş sayılır³³”.

Kanun'un “Sigortayı Kötüye Kullanma” başlığı ile düzenlenen 265. maddesini de belirtmemiz gerekirse; “(1) Suçun 263. madde gereğince cezalandırılmadığı hallerde kendisine veya başka birisine bir sigortadan edim sağlamak için yok olmaya, zarar görmeye, kullanma olanaklarını kısıtlamaya, kaybolmaya veya hırsızlığa karşı sigortalanmış bir şeye zarar veren, tahrip eden, kullanma olanaklarını kısıtlayan, kaçıran veya başka birine veren kişi üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Bu suça teşebbüs cezalandırılır³⁴”.

³³ YENİSEY/PLAGEMANN; a.g.e., s. 378.

³⁴ YENİSEY/PLAGEMANN; a.g.e., s. 385; EKİCİ ŞAHİN; a.g.e., s. 41-45.

TCK 158/1-k maddesinde sigorta bedelini almak için dolandırıcılık yapmak, dolandırıcılık suçunun nitelikli halini oluşturmaktadır. Çünkü TCK 158/1-k maddesinin başında “Dolandırıcılık suçunun” denilerek maddenin unsurlar yönünden TCK’nın 157. maddesine yollamada bulunmakta; böylece TCK 158/1-k maddesinin uygulanabilirliği TCK’nın 157. maddesine bağlanmaktadır.

SONUÇ

Sigorta dolandırıcılığında yalnız sigorta şirketi mağdur olarak görölmekle beraber bu türdeki şirketin yanı sıra acenteler ve sigorta eksperleri de bulunmaktadır. Dolayısıyla TCK’da sadece bir maddenin bir bendi olarak düzenlenen sigorta dolandırıcılığında acentelerin, sigorta eksperlerinin ve son derece geniş sınırlar içinde faaliyet gösteren sigorta şirketinin durumu tam olarak ortaya konulmamaktadır. Bu gibi tüzel kişileri belirtmemizin sebebi şudur ki failin yaptığı hilenin yoğun olması karşısında sadece sigorta şirketi yetkilileri değil, acente ve sigorta eksperleri de bulunmaktadır. Bu tespit şu sonucu doğurmaktadır ki, dolandırıcılıktaki hile ile sigorta dolandırıcılığındaki hilenin çok farklı olması gerekmektedir çünkü bu tür dolandırıcılıktaki hilenin sigorta eksperleri, acente, sigorta şirketine yönelik olduğu düşünüldüğünde bunun son derece planlı ve ayrıntılı olması gerekmektedir. TCK’daki tek fıkraya ile düzenlenen sigorta dolandırıcılığının bu varsayımları dikkate almadığı muhakkaktır. Diğer yönden sigorta dolandırıcılığında sonuçların yalnız maddi zarar şeklinde değil; kasten yangın çıkarma, kasten eşyaya zarar verme, mal kaçışma, kaçaķçılık fiillerine konu olma gibi çok vahim sonuçlar meydana gelebilmektedir. Kısaca sigorta dolandırıcılığı ile yalnız sigorta şirketi değil, pek çok hukuki ve iktisadi menfaat zarar görmektedir.

Bunun dışında TCK 212. madde ile düzenlenmiş sahteciliğin bir başka suç ile işlenmesi halinde cezanın içtimai kuralının uygulanmasından başka sigorta dolandırıcılığı ile başka suçların da işlenmesi durumunda nasıl hareket edileceği belli değildir. Örneğin; suç uydurma, suç delillerini yaratma ve yalan beyan gibi suçlarda cezaların veya suçların içtimandan hangisinin uygulanacağı TCK’daki bu dar düzenleme içerisinde belli olmamaktadır.

Bu geniş çerçeve içinde hazırlık hareketleri, teşebbüs, hile, kastın yoğunluğu kavramlarına yaklaşımlar değişebilecektir. Örneğin, dolandırıcılığın acente ya da sigorta eksperinden başlaması durumunda teşebbüs hali, suçun ileri aşamalarına gitmeden kabul edilebilecektir.

Bunların yanı sıra SCK'nın içinde yer alan usul hükümlerinin kazandırdığı ayrıcalıkların TCK bünyesindeki sigorta dolandırıcılığına uygulanıp, uygulanmaması da meçhul bir nokta olarak kalmaktadır. Örneğin yargılamaya müdahale ile ilgili SCK'nın hükmünün nasıl uygulanacağı belli olmamaktadır.

Bu yorum tarzı bizi sigorta dolandırıcılığının TCK'dan alınıp, SCK'da tıpkı zimmet gibi düzenlenmesi düşüncesine götürebilmektedir.

Preprint

KAYNAKÇA VE NOTLAR

AĞSAKAL, İbrahim; Sigorta Sözleşmesinde Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğüne Aykırılık ve Sonuçları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

ARSLAN, Uğur; “Sigorta Dolandırıcılığı Suçu”, TBB Dergisi, S.130, 2017.

AVCI, Zehra; Rizikonun Gerçekleşmesinde Kusurun Sigorta Tazminatı ve Sigorta Bedelinin Ödenmesine Etkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.

AYDIN, Sevgican; Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğünün İhlali ve İhlal Halinde Sigortacının Hakları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.

AYHAN, Rıza; ÇAĞLAR, Hayrettin; ÖZDAMAR, Mehmet; Sigorta Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

Code Penal Royaume d’Italie 1930.

ÇETİN, Ayten; ALPAY, Serdar; “Sigorta Hileleri: Türk Sigorta Sektörüne Yönelik Bir Değerlendirme”, Management and Political Sciences Review, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayını, C. I, S.2, 2019.

ÇINAR, Çağatay; “Birleşik Krallık Ceza Hukukuna Göre Dolandırıcılık Suçu”, Legal Hukuk Dergisi, C. XIII, S.152, 2015, s. 157; DURSUN, Hasan; “Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Ceza ve Ceza Usul Hukuku) Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2016.

DÖNMEZER, Sulhi; ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. II, 15. Bası, Der Yayınları, İstanbul 2021.

EKİCİ ŞAHİN, Meral; Dolandırıcılık Suçu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.

İÇEL, Kayıhan; YENİSEY, Feridun; Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları, 3. Bası, Beta Matbaası, 1990.

KENDER, Rayegan; Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, 9. Bası, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2008.

ÖNDER, Ayhan; Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994.

ÖZCAN, Hakan; Sigorta Sahtecilik ve Suistimalleri, Kriter Yayınevi, İstanbul 2018.

YAVUZ, Hakan A.; “Türk Ceza Kanunu’nda Dolandırıcılık Suçu ve Suça İlişkin Ağırlaştırıcı Sebepler”, T.C. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004.

YENİSEY, Feridun; PLAGEMANN, Gottfried; Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), Beta Yayınevi, İstanbul 2015.

Preprint